

Kalla Éva két írása

Hogyan adta a cigány nép a vályogot a világnak?

Az idők kezdetén, amikor a Teremtő Isten már végtelenül magányosnak érezte magát a csillagok között, gondolt egyet, és ott, ahol a Nagyfolyó vize mélyen s kanyarogva vág a meszeségbe, térdre ereszkedve, megalkotta az embert, a saját képére. A sűrű, fekete földhöz folyóból merített vizet, adott hozzá aranyló pelyvát, szent kezével a puha rögöket gyúrta, gyúrogtatta, míg nem embertestet formált belőle. Amikor elkészült, örömeiben megcsókolta, csókolta, csókolgatta, majd tiszta, fénylő lelket lehelt belé. Így lett az ember: sárból, vízből, szalmából és az Úr leheletéből. Ekkor az Úr Manushra, a cigányok ősapjára tekintett, akinek szemében a fekete éjszaka s a szabadság tüze égett, s így szólt hozzá:

– Neked adom a világ minden útját kísérő vándorszeleket, a tüzek parazsát, a hegedűszó síró-nevető dallamát.

Elindult Manush a vándorok útján, mögötte lépkedett követve őt népes családja. Ám az idő lassan zordra, fagyosra fordult. Lehullott a sűrű őszi eső, később a jeges szél megfojtotta a folyókat, s a vékony holdsugár jéggé fagyott a fák ágain. Riadtan menekültek erdők mélyére, sötét barlangokba, de a dermesztő hideg nem kímélte csontjaikat. Míg a cigány nép jó időben vidám dalokkal múlatta vándorló napjait, a fagyban elfelejtettek énekelni. Ekkor Manush leült a Nagyfolyó partján ugyanarra az agyagos földre, ahol a Teremtő megalkotta őt. Felébredt szívében az égi emlékezet. Feltekintett a fellegekre, s imára kulcsolta kezét. Uram, földből, vízből sarat csináltál, pelyvát szórtál bele, és szent kezeddal megformáltál a saját képedre, irányítsd most a mi kezünket, hogy földből, vízből pelyvából menedéket formáljunk a fázó lelkeknek. Akkor az Úr letekintett Manushra, és megáldotta mindkét kezét, teremtésre. Akkor Manush összeterelte a népét a folyó kanyarulatához. Karcsú lábú lovaik táncolva, dobogva tiporták az anyaföldet, lágy folyóvizet merítettek, s aranyló pelyvát kevertek a nehéz agyagba. A puha vályog engedelmesen formálódott a kezük alatt, pontosan úgy, ahogyan egykor a Teremtőé. Fából faragott bölcsökbe fektették a lágy masszát. Látta a Nap az égi mintát a földön, felolvasztotta a fagyot, s legforróbb sugaraival csókolta kőkeménnyé a téglákat. Megszületett a vályog, amely magába zárta a nyár melegét, hogy télen kiárassza, s a tél hűvösét, hogy nyáron oltalmat adjon.

Amikor a világ fázó, didergő népei meglátták a Nagyfolyó partján magasodó, hívogató, meleg falakat, ámulattal, fohászkodással térdeltek Manush népe elé. S a cigányok fiai megnyitották szívüket, nem tartották meg maguknak az isteni titkot. Megtanították az emberiséget a sár, a víz s a szalma szent házasságára. Így történt, hogy a vályogtéglát Manush tiszta emlékezete s a cigányok keze adta a világnak. A mennybolt alatt, folyóparti sárban született meg az Istentől eredő titok, s a földkerekség minden népe az ő isteni jussuknak köszönheti vályogból készült oltalmazó otthonát.

Egy hollywoodi történet – Budapesten

Tóni minden évben izgatottan várta azt a nyári programot, ami évek óta kihúzta őket a bajból: júniustól októberig négy hónapon át újra muzsikálhatott. De az idén már nem folytatódott ez a lehetőség. Nagy érvágás volt ez számára. Muzsikálna ő az év minden napján, ha módjában állna, hisz még ereje teljében érzi magát, az otthonlétet kényszernyugdíjazásnak éli meg. No meg a keresetre is szükség volna, hogy ne legyenek annyira szűkösén. Míg felesége munkában van, addig gyakorol, napi hat-nyolc órát a hegedűjével foglalatoskodik, aztán esténként a ligetbe jár sétálni, hogy megmozgassa az ülésben elmacskásodott csontjait. Olyankor már alig járnak arra mások. Megnyugtatta a fák közelsége, és ha látja, hogy senki sem figyeli, meg is ölelgeti a vén törzseket, miközben a gondolatai messze járnak. Most éppen azon törte a fejét, hogyan lephetné meg a feleségét a közelgő ötvenedik házassági évfordulójukra. De jó volna újra oltár elé vezetni őt hófehér ruhában! Az unokák lennének a koszorúslányok és a koszorúsiúk, a szertartás után pedig egy étteremben ünnepelné meg a család a nagy napot. Ebből az ábrándozásból egy halk, fémes koccanás zökkentette ki. A cipője orra valami kemény tárgynak ütközött a murvás ösvény szélén a fűcsomók között, egy bokor mellett. Megtorpant és hunyorogva tapogatózott sötétben. Egy telefont talált, mellette egy vaskos

férfipénztárca hevert. Nem látta senki. Óvatosan felvette, és belenézett a tárcába, hátha talál benne egy névjegyet, egy lakcímkártyát vagy bármit, ami elvezethetné a tulajdonoshoz. A dollárbankjegyek kötegét meg sem érintette. Úgy húzta el tőlük az ujjait, mintha parázshoz érték volna, félt, hogy a pusztá érintésükkel beszenyezi a kezét, a múltját, a becsületét. Hirtelen eszébe jutott az apja. Neves primás volt az öreg. Fiam – mondogatta mindig a vonóval a kezében –, nekünk semmi másunk sincs, csak a nevünk, meg a becsületünk. Ha azt elveszíted, a hegedűd is hamisan fog szólni. Egész életében ehhez tartotta magát. Be kell vinni a kapitányságra – suhant át a fején a gondolat. De ahogy megfordult a rendőrség irányába, a léptei megakadtak, a gyomra görcsbe rándult. Elképzelte, ahogy belép az ügyeletre. Leteszi az asztalra a telefont meg a dollárezreket. Ki fogja elhinni neki, hogy találta? Ebben a világban egy cigány ember nem szokott találni semmit. Ha nála van, akkor rabolta, ellopta, kicsalta. Látta maga előtt a rendőr gyanakvó tekintetét, a megalázó kérdéseket, és a ki nem mondott vádat: Biztos, hogy csak találta? Elővennék azt a harminc évvel ezelőtti, régi-régi ügyet is. Akkor, muzsikálás után sétált hazafelé hegedűtokkal a vállán. Egy pár házzal arrébb két részeg fiatal szórakozásból betörte egy ékszerüzlet kirakatát, majd elszaladt. A járőrök az első emberbe botlottak, ő volt az. Hiába magyarázta, hogy most végzett az étteremben, hiába mutatta a hegedűjét, nem hittek neki. Durván a falhoz állították, megbilincseltek, és bevitték a kapitányságra. Csak azért, mert illet a gyanúsított profilba: cigány ember, éjszaka az utcán. Tizenkét órát ült a fogdán, megalázva, bűnözőként kezelve, mire a térfelügyelő kamerák felvételeiből végre kiderült az igazság, és kénytelenek voltak elengedni. Bocsánatot persze senki sem kért tőle. Harminc éve történt. Úgy hitte, a neve biztosan ott maradt a rendszerben, ha most besétál a dollárokkal, az a régi, igazságtalan bélyeg azonnal megjelenik a számítógép képernyőjén. Harminc éve pont egy betört kirakat mellett sétáltál... – mondanák neki. Ott tartanak reggelig egy priccsen, míg a felesége otthon megőrülne az aggodalomtól... Nagyot nyelt, a torka teljesen kiszáradt. Ott állt a sötét parkban kezében a dollárral teli tárcával, és hirtelen úgy érezte, mintha egy élesített bombát fogna. Már éppen leguggolt roskadozó térdel, hogy visszacsúsztassa a vaskos bőrtárcát egy bokor mélyére – oda, ahol senki sem látja, amikor a készülék hirtelen megszólalt. A képernyő egy külföldi nevet mutatott. Az uja szinte magától csúszott végig a zöld ikonon. – Hello? Please, tell me you found my phone! (Halló? Kérem, mondja, hogy megtalálta a telefonomat!) – szólt bele egy zaklatott férfihang angolul. A hívó hangjában kétségbeesés vibrált. Az öreg vett egy mély levegőt, a hangja nyugodt volt, és akcentus nélkül válaszolt: Yes, sir. I have your phone, and your wallet too. (Igen, uram. Nálam van a telefonja és a pénztárcája is.) – válaszolta hibátlan angolsággal. Hosszú éveken keresztül muzsikált *Amerikában, Washington, New York, Las Vegas, Miami elegáns éttermeiben a bandájával*. Ott ragadt rá a nyelv. A vonal túlsó végén egy pillanatra beállt a csend. A fiatalember nyilván egy tört angolsággal beszélő hangra számított, nem pedig egy idős, tengerentúli kiejtéssel beszélő úriemberre. – Where can I bring it to you, sir? (Hová vihetem önnek, uram?) – kérdezte Tóni nyugodtan. A turista elhadarta, hogy egy közeli, belvárosi szállodában lakik, alig öt percre a ligettől. Megkérdezte az öreg nevét, és felajánlotta, hogy küld egy taxit érte, de a zenész udvariasan elhárította. Azzal letette a telefont. Óvatosan zsebre csúsztotta a készüléket, a tárcát pedig a kabátja belső zsebébe süllyesztette. A szálloda üvegajtaja előtt egy fiatal, harminc év körüli férfi toporgott. Amikor meglátta a barna bőrű öreget, a tekintetében egyetlen tizedmásodpercre átfutott az a jól ismert, gyanakvó villanás, amit az öreg már ezerszer látott életében. De a bizonytalanság azonnal elillant, amint az öreg megszólalt. – Good evening, sir. I believe these belong to you (Jó estét, uram. Úgy hiszem, ezek önhez tartoznak) – mondta halk, úriemberi méltósággal, és a belső zsebéből előhúzta a nehéz pénztárcát és a telefont. A fiatalember szinte kikapta a kezéből a tárgyakat, majd megbabonázva bámulta az öreget. Nem akarta elhinni, hogy egy idős cigány ember hozza vissza neki sértetlenül a vagyonát, ráadásul olyan amerikai kiejtéssel, mintha csak Manhattanben beszélgetnének. – I don't even know what to say... (Azt sem tudom, mit mondjak...) – dadogta az amerikai, és azonnal egy vastag köteg dollárt akart adni az öregnek jutalomként. De az határozottan felemelte a kezét. – No, thank you, sir (Nem, köszönöm, uram) – mondta büszkén. A fiatalember elképedve engedte le a kezét. Elmesélte, hogy azért van itt, hogy átvegye egy budapesti luxushotel vezetését. Az öreg arcán halvány mosoly futott át. – I am a primas, sir (Prímás vagyok, uram) – mondta, cigányzenekarom van. Szívesen állunk rendelkezésére! Az amerikai szeme felcsillant. Hol hallgathatom meg? Másnap az éttermében a fiatal igazgató megköszönte bemutatkozó koncertjüket s nyomban szerződést ajánlott nekik. Olyan lehetőséget, amilyenről Tóni már évek óta álmodni sem mert.

Az ötvenedik házassági évfordulójukon a feleség hófehér ruhában tündöklött gyermekei és unokái körében.